

נראדה אור

פרשת הוקת תשפ"ג

גליון קעז שנה ד

באור רבוה"ק מלעכוויטש קוידענע

{ שניני אור }

בפרשתנו קוראים אנו על שירת הבאר, רש"י מספר באריכות שלבני ישראל אירע שלא בידיעתם נס עצום כאשר נצולו מהאמוריים שבקשו להרגם. לאחר שאירע הנס אמר הקב"ה מי מודיע לבני הניסים הללו, הלכה הבאר והעלתה דם ההרוגים וכו' וישראל ראו ואמרו שירה.

מאיר כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א שכאן גילה הקב"ה עד כמה חפץ הוא בשירתם והודאתם של בני ישראל, עד שאחר שעשה להם נס שאל כביכול מי מודיע לבני הניסים הללו, ובדרך נס מודיע להם הבאר מה שאירע כדי שיפתחו פיהם בשירה ליצורם על ניסיו ונפלאותיו. אצל איש יהודי אין גדול מלהודות ולשורר להשם יתברך על טובו וחסדו, שאיפתו ותקותו של כל אחד מאיתנו לעמוד בתפלה להודות להלל ולשבח את בוראנו בפתיחת הלב וחיות אמיתית. אמנם כפי שהיה רגיל בפיו של האדמו"ר הישועות משה מויז'ניץ ס'פליט נישט אזוי, נדרשת מינימום של השקעה קודם עומדים להתפלל ובעת התפלה עצמה, כדי שהתפלה אכן תיאמר בלב נכון ומרגיש.

אחר מלחמת העולם השנייה הגיעה משלחת מטעם אגודת ישראל לאחד ממחנות העקורים כדי לחזק את הניצולים ולסייע להם, במשלחת נכח גם הגאון רבי אליעזר סילבר ראש ישיבת טלז בארה"ב. כאשר התפללו תפלת מנחה הבחין ראש הישיבה שאחד הניצולים מתחמק ויוצא החוצה, נגש אליו ראש הישיבה לאחר התפלה ושאל אותו מדוע אינו חפץ להתפלל. נענה האיש ואמר: אני בחיי כבר לא אפתח סידור להתפלל (י"ח) משום מעשה שהיה.

בהיותי במלחמה במחנה היה שם יהודי שהחזיק ברשותו סידור עליו הוא שמר מכל משמר. הרבה יהודים מהמחנה בקשו להתפלל בסידור ואותו יהודי החליט לנצל זאת, כאשר מכל אחד שבקש להתפלל בסידור הוא דרש תמורת זאת את מנת האוכל שלו. אם יהודי יכול להשתמש בסידור בצורה כזו אינו רוצה שייכות לתפלה - סיים האי.

פתח ראש הישיבה פיו בחכמה ואמר לו: אמנם יהודי אחד השתמש בסידור בצורה מאד לא ראויה, אבל מדוע לא תתבונן ותתפעל מכל אותם יהודים שעבור תפלה בסידור היו מוכנים לוותר על מנת האוכל שלהם. פעלו הדברים את פעולתם והאיש שב והתחבר לסידור התפלה.

ומה איתנו - יתכן אמנם שדוקא מכיון שאיננו זקוקים לוותר על מנת האוכל כדי להתפלל, איננו מעריכים די את התפלה.

ובכל זאת תובע הסיפור מכל אחד: על מה מוכן אתה לוותר בכדי לזכות בתפלה כראוי?!

{ דברות קודש }

טהרת הפרה על ידי הביטול לרצונו יתברך

עד מקום שמגיע שכלו, אבל המצווה ועושה מקיים המצווה בכדי לקיים רצונו יתברך, ועל ידי זה נתעלית המצווה עד למקום שהוא רצונו יתברך הגבוה מכל.

בזה יבואר הכתוב (תהלים קט, פ) 'יהי לבני תמים בחוקיך למען לא אבוש', כי באמת רוב מצוות התורה נתגלה טעמם ויכול האדם להשיגם בשכלו, אמנם אף כאשר משיג טעם המצווה צריך לקיימה בביטול לרצונו יתברך ולא מתוך השגת השכל, כפי שנתבאר שעל ידי שמקיימה בכדי לקיים רצונו יתברך שצוה על קיומה נתעלית המצווה למקום נעלה יותר מבעת שמקיים מתוך השגת השכל.

זהו שבקש דוד המלך 'יהי לבני תמים בחוקיך' שיהיה לבו וכונתו שלמים בקיום המצוות, לקיים אף המצוות שמשיג טעמם בבטול לרצונו יתברך כקיום חוקי התורה שלא נודע טעמם, 'למען לא אבוש' שלא יבוא לידי בושה במה שתעלה המצווה רק עד מקום ששכלו מגיע.

המשכת חיים ממקור החיים בקיום חוקת הפרה

בספ"ה (עין אה"ח הק' ריש הפרשה) נתבאר ענין טומאת מת כי הבורא יתברך הוא מקור החיים והמת שנעדר ממנו שפע החיים נתנתק מהשם יתברך, לכך טומאתו המורה מכל הטומאות. והנוגע במת נמשך עליו מטומאת המת, כי בנגיעתו נסתלק ממנו חיות דקדושה שנשפע בנפשו מהשם יתברך.

מטעם זה נתכרכמו פניו של משה בשמעו טומאת מת, כי בעת נוצר איש יהודי משפיע בו השם יתברך חיים המשך בעמוד ג' <<

וידבר ה' אל משה ואל אהרן לאמר, זאת חקת התורה אשר צוה ה' לאמר דבר אל בני ישראל ויקחו אליך פרה אדומה תמימה וגו' (יט, א-ב).

במדרש (במדב"ר יט, ד) אמר רבי יהושע דסכנין בשם ר' לוי על כל דבר ודבר שהיה אומר הקב"ה למשה אומר לו טומאתו וטהרתו, כיון שהגיע לפרשת 'אמור אל הכהנים' (ויקרא כא, א) אמר לו משה רבש"ע אם נטמא זה [בטומאת מת] במה תהא טהרתו, לא השיבו, באותה שעה נתכרכמו פניו של משה, כיון שהגיע לפרשת פרה אדומה אמר לו הקב"ה באותה שעה שאמרת לך 'אמור אל הכהנים' ואמרת לי אם נטמא במה תהא טהרתו לא השבתך, זו טהרתו 'ולקחו לטמא מעפר שריפת החטאת' (פסוק יז).

עוד במדרש (שם ה) שאף כי מצות הפרה היא חוק בלי טעם ואף שלמה המלך אמר (קהלת ז, כג) 'אמרת אחכמה והיא רחוקה ממני', לעתיד לבוא יתגלה טעמה כדכתיב (זכריה יד, ו) 'והיה ביום ההוא לא יהיה אור יקרות וקפאון' וגו', דברים המכוסים מכס בעוה"ז עתידים להיות צופים לעוה"ב.

ביטול השכל להשם יתברך בקיום המצווה

ביאור הענין דאיתא בישמח משה (ויצא ד"ה וידר יעקב) במה שאמר (קידושין לא). גדול המצווה ועושה יותר ממי שאין מצווה ועושה, אף שלכאורה איפכא מסתברא כי האיניו מצווה מקיים המצווה מנדיבות הלב יותר מהמקיימה מחמת שנצטוה. אלא שהמקיים מצווה בלא שנצטוה שורש קיום המצווה הוא מתוך שמשיג טעם המצווה בשכלו וחושק לקיימה, וכיון שכל דבר חוזר לשרשו נתעלית המצווה רק

בעניני קדושה אין לדון עם היצר בטעם הדבר

זאת חוקת התורה אשר צוה ה' לאמור וגו' (יט, כ).

ברש"י לפי שהשטן ואומות העולם מונין את ישראל לומר מה מצווה היא זו ומה טעם יש בה, לפיכך אמר חוקה גזירה היא מלפני ואין לך רשות להרהר אחריה.

מצות הפרה היא שורש כל הטהרות ומורה על ענין קדושת היהודי וטהרתו, ואיתא מצדיקים (עין זכר צדיק יד). שבעניני קדושה אין להיכנס עם היצר בגדר טוען ונטען, ובבוא השטן הוא יצה"ר בענין הנוגע בהיפך הקדושה לא ידון עמו כלל מה טעם יש בה, אלא ימאן וימלט בדרך גזירה שאין להרהר אחריה.

כעין מה דאיתא בדברי שלום (פרשת שלח) עה"פ (טו, לו) 'ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר אתם זונים אחריהם', שאף אם נכשל ל"ע בהרהור בבחינת 'זונים אחריהם', לא תתור אחריה להרהר במה שהיה והאם נכשל וכדו' אלא יסיע הדבר מלבו לגמרי. ובדרך זו לא ידון בדעתו בכל הנוגע לעניני קדושה, אלא יתחזק ויקדש עצמו אף מבלי להבין טעם הדבר.

וכן איתא מצדיקים 'מי יתן טהור מטמא לא אחד' (איוב יד, ד) על ידי שאומר איין מאל ניין. ויש במשמעותו שני ענינים האחד שבהחלטה אחת חזקה יוכל להתגבר על יצרו, והשני שיאמר פעם אחת לא ולא ידון בדבר שוב ושוב, ועל ידי זה יתן טהור מטמא.

כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א, חוקת תשע"ט, ליל שבת

אז ישיר ישראל - שירת הבאר במשנת כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

שירת הבאר אחר שנתגלו כל חלקי התורה

אז ישיר ישראל את שירה הזאת עלי באר ענו לה (כא, יז).

ברש"י פירש שאמרו ישראל שירה זו על הנס שנעשה להם כאשר בקשו האמוריים להרגם בעברם בין ההרים וכו' והבאר הודיעה להם הנס, כי אם אמרו על הבאר שניתנה להם במדבר, מה טעם אמרוה רק לסוף ארבעים שנה.

באוה"ח הק' מפרש ששירה זו אמרו ישראל על נתנית התורה שנקראת באר מים, ובזה לא נקרא תגר על הדור ההוא למה לא שוררו שירה חדשה שניתנה להם תורה מורשה. אך לדבריו יש לעיין מה טעם אמרו שירה זו רק לסוף ארבעים.

הביאור כי התורה היא שורש כל הנהגת העוה"ז, הן עניני הנהגת הטבע והן הניסים שמעל דרך הטבע. נמצא שבכל נס שנעשה נתגלה חלק נוסף בתורה, כי בגילוי הנס נתגלה חלק התורה שממנו שורש הנס, כאשר בימי מרדכי ואסתר זכו ישראל על ידי גילוי הנס לקבלת התורה מאהבה. והנה בתורה יש כמה חלקים ובכל נס נתגלה חלק התורה השייך לאותו נס, בנס גלוי נתגלה חלק הנגלה שבתורה ובגילוי נס נסתר נתגלה חלק הפנימי שבתורה.

בזה יתבאר שע"י הנס שנעשה לישראל באמוריים שהיה בדרך נסתר - בגילוי הנס על ידי הבאר, נתגלה חלק הנסתר שבתורה. לכך עד אותו זמן לא אמרו שירה על התורה כי עדיין לא זכו לגילוי כל חלקי התורה, רק כאשר זכו לגילוי פנימיות התורה בגילוי נס זה אמרו שירה על מתנת התורה.

חוקת תשע"ז, ליל שבת

שירת השבת על ניסין שבכל יום

על כן יאמר בספר מלחמות ה' וגו', ואשד הנחלים אשר נטה לשבת ער וגו', ומשם בארה וגו' (כא, יד-טז).

ברש"י 'אשד הנחלים', שנשפך שם דם אמוריים שהיו נחבאים שם וכו', 'ומשם בארה', אמר הקב"ה מי מודיע לבני הנסים הללו, המשל אומר נתת פת לתינוק הודיע לאמו, לאחר שעברו חזרו ההרים למקומם והבאר ירדה לתוך הנחל והעלתה משם דם ההרוגים וכו' וישראל ראו ואמרו שירה.

כאשר באותו זמן לולא שהודיע הקב"ה לישראל על ידי הבאר לא היו יודעים כלל מנס הצלתם מיד האמוריים, כן בכל עת וזמן נעשים לאדם ניסים ונפלאות - 'על ניסין שבכל יום

עמנו', ומרוב ההרגל בהם נראים כדרך הטבע ואין בעל הנס מכיר בניסו לשורר ולהודות עליהם ליוצר כל.

אמנם השבת היא מקור השפע בחינת באר, כדאיתא בזוה"ק (יתרו פח.) כל ברכאן דלעילא ותתא ביומא שביעאה תליין, ובה נפקחים עיני היהודי להכיר שכל הנעשה עמו והנשפע לו הוא מהש"ת לבדו, ונותן שיר ושבח ליוצרו על כל הניסים שנעשו עמו בימות החול, 'יום השביעי משבח ואומר מזמור שיר ליום השבת טוב להודות לה'.

כאשר אמרו בגמרא (שבת י:) אמר הקב"ה למשה מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבח שמה ואני מבקש ליתנה לישראל לך והודיעם שנאמר (שמות לא, יג) 'לדעת כי אני ה' מקדישכם', מכאן אמרו חכמים הנותן פת לתינוק צריך להודיע לאמו. כלומר בשבת נשפע דעת לאיש יהודי להכיר בכל הניסים שנעשו לו ונדמו בעיניו כענין טבעי, כדרך שפירש"י שהודיע הקב"ה לישראל ניסי נחלי ארנון כי המשל אומר נתת פת לתינוק הודיעו לאמו. ובעת הזאת שיודע שכל הנראה לו כדרך הטבע באמת הוא נס וחסד מאיתו יתברך, פותח פיו באמירת מודה אני לפניך על כל החסד אשר עשית עמדי ואשר אתה עתיד לעשות עמי.

באוה"ח הק' פירש שנאמרה שירה זו על התורה שנקראת באר מים, והביאור כי אמרו בזוה"ק (ויגש ה:) באורייתא ברא קוב"ה עלמא, ובאמת שורש כל עניני הבריאה באותיות התורה וכל חיותם מאור ה' הגנוז בתורה. ובעת מתבונן האדם שהתורה בבחינת באר מקור כל השפע, יודע ומכיר שאין שום טבע בעולם וכל הנעשה עמו הוא נס מהש"ת המשפיע לו חסדו.

זהו ביאור מאמר רז"ל (ביצה טז.) כל מזונותיו של אדם קצובים לו מר"ה עד ר"ה חוץ מהוצאות שבת ויו"ט והוצאות בניו לתלמוד תורה, כדאיתא מהמגיד ממעזריטש ז"ע (כ"ב בשמו המגיד מקאונץ בפירושו על ג' מאמרי מהר"ל סתומים מאמר ג, נדפס בסו"ס באר הגולה) שיש שני מיני הנהגות בעולם, הנהגה על פי טבע והנהגה על פי תורה. כל ענין מזונותיו קצובים הוא בסדר ההשפעה בדרך הטבע, אבל בבוא השבת שבבחינת באר ונשפע לאדם דעת להכיר שאין טבע בעולם זוכה להנהגה שעל פי תורה - מקור השפע, וממילא אין הוצאות השבת קצובין בהנהגת הטבע. וכן הוצאות בניו לתלמוד תורה, על

חוקת תשע"ז, ליל שבת

שירת הבאר ושירת הים

באר חפרוה שרים כרוה נדיבי העם במחוקק במשענותם וגו' (כא, ח).

ברש"י 'במחוקק', על פי משה שנקרא מחוקק ולמה לא נזכר משה בשירה זו לפי שלקה על ידי הבאר וכו'.

הביאור דלעיל כתיב (ב, י) 'ויאמר ה' אל משה ואל אהרן יען לא האמנתם בי להקדישני לעיני בני ישראל וגו', פירש"י שאילו דברתם אל הסלע והוציא הייתי מקודש לעיני העדה ואומרים, מה סלע זה שאינו מדבר ואינו שומע ואינו צריך לפרנסה מקיים דבור ושל מקום קל וחומר אנו. וכיון שלא קידש משה שמו יתברך בגלוי בהוצאת המים מהבאר, אף הנס שנעשה לישראל בהצלתם מהאמוריים שנתחבאו בהרים לא נעשה בגלוי, רק נתגלה להם אח"כ על ידי הבאר כדאיתא ברש"י (כא, טז).

כדאיתא לעיל (פסוק יד) ברש"י 'זאת הנחלים ארנון', כשם שמספרים בניסי ים סוף כך יש לספר בניסי נחלי ארנון שאף כאן נעשו ניסים גדולים, כי באמת היה נס זה צריך להיות בגילוי כבודו יתברך לעיני כל ישראל כאשר נעשה בים סוף, אלא שגרמה הכאת הסלע שיהא הנס בדרך נסתר.

זהו ביאור דברי רש"י ולמה לא נזכר משה בשירה זו לפי שלקה על ידי הבאר, כי משה הוא שורש הדעת ובהוצאת המים מהבאר לא המשך דעת בישראל להכיר כבודו יתברך על ידי דבור אל הסלע, לכך אף בשירה שנאמרה אח"כ על הנס נחסר בחינת הדעת בהכרת כבודו יתברך על ידי שהיה הנס בסתר, ולא זכו לשלמות הדעת בשירה כאשר זכו בשירת הים על ידי משה כנאמר (שמות טו, א) 'אז ישיר משה ובני ישראל'.

זהו כונת המשך דברי רש"י (שם) וכיון שלא נזכר שמו של משה לא נזכר שמו של הקב"ה, משל למלך שהיו מזמנין אותו לסעודה אמר אם אוהבי שם אני שם ואם לאו איני הולך. כי אין הבורא יתברך ממשיך דעת ודבקות לישראל אלא על ידי משה שורש הדעת, וכיון שנחסר בכאן דעת דמשה לא גילה מלכותו ואמונתו לישראל בנס זה כדרך שהראה בקריעת ים סוף.

חוקת תשע"ז, ליל שבת

אור חוזר

השינה מכפרת אבל יותר טוב לעסוק בתורה

כהשלמה למאמר הנפלא שהתפרסם בגליון קעו על מעלת השינה כדבעי, הנני לציין למש"כ רבינו הגה"ק מבראהי זי"ע בקונטרס שם אהרן (אות יג) וולש"ק: אמרו רז"ל (ברכות נז:) שינה אחד משישים במיתה. על כן אפשר לומר דגם שינה מכפרת, דמיתה ממרקת (וימא פו.) ושינה אחד משישים ממנה, על כן יש לה גם כן כח כפרה. ולזה אפשר לומר בדרך צחות, שינה לרשעים הנאה להם וכו' (סנהדרין פ"ח מ"ה), אבל הצדיקים אין צריכים לזה וטוב יותר שיעסקו בתורה. ויש לרמז זה בלשון רז"ל (סנהדרין צה.) בת דינא בטל דינא.

בברכת התורה

יוסף סג"ל

בני ברק

תיקון העולם בקירוב מים התחתונים ליוצרים

קח את המטה והקהל את העדה אתה ואהרן אחריך ודברתם אל הסלע לעיניהם ונתן מימיו וגו'. (כ, ח).

בתרגום יונתן 'סב ית חוטר ניסא וכנש ית כנישתא אנת ואהרן אחוך ותומון תריכון ית כיפא בשמא רבא ומפרשא כד הינון חמיין ויתן מוהי'.

ביאור דברי התרגום בפשטות שישביעו את הסלע בשם המפורש לעיני ישראל - כד הינון חמיין. ויש לבאר בדרך רמז שאמרו חז"ל (תיקוני זוהר תיקון ה, ט:) מים התחתונים בוכים אנו בעינין למהוי קדם מלכא, ובאותו זמן עמדו ישראל קודם כניסתם לארץ והיה צריך להיות התקון השלם בכניסתם לארץ עם מרע"ה, לכן אמר הקב"ה שיוציאו מים מהסלע כד אינון חמיין - באופן שיראו המים שם המפורש שעל המטה, והוא תחלת התיקון השלם שאף המים התחתונים יהיו קדם מלכא ולא תהא הבריאה הגשמית נסתרת מהשם יתברך.

אמנם כיון שלא עשו באופן זה נענש משה שלא יכנס לארץ, דאיתא באוה"ח הק' (במדבר ה, טו) בענין השקאת סוטה, שהמים שבביהמ"ק היו בחינת קדם מלכא כזמן דלעתיד. ובאם היה משה נכנס לארץ ובונה ביהמ"ק היה נמשך גילוי כבודו יתברך לכל הבריאה ונתקן הכל, אבל אחר שלא התחיל התקון בהוצאת המים מהסלע כנ"ל, לא זכה להיכנס לארץ לבנות ביהמ"ק ששם מתוקן ענין ריחוק מים התחתונים, ונשארה בכיית המים בכל העולם. ובמהרה ישמחו השמים ויגילו המים בתקון השלם, ומלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים.

כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א, חוקת תשע"ז, ליל שבת

כח הצדיקים להחיות מתים

הרב ישראל שלום ארליך

לו די סיפוקו, ויליף משענת מאלישע, שע"י שהאשה השונמית החזיקה אותו, בזכות זה החיה את בן השונמית.

ומציאה מצאתי בספר הקדמון 'שבט מישאל' על התהלים שחיבר הגה"ק ר' יעקב ישראל - המגיד מקרעמניץ אשר נדפס באמסטרדם בשנת תקל"ב [הוהדר ברוב פאר והדר בשנת תשע"א ע"י המכון החשוב 'נצח יעקב' בארה"ב] בביאורו על קאפיטל כד עה"פ 'שא ברכה מאת ה", שביאר ג"כ את מאמר חז"ל שכוונתם שהצדיקים יחיו את אלו שהיו להם למשענת ובתומכי נפשם.

ובספרו 'שפת אמת' על משלי [נדפס בלעמבערג תקמ"ח, ולאחרונה ע"י המכון החשוב הנ"ל] פרק ג פסוק כא הוסיף בנותן טעם לדבר, מדוע לא יזכו אלו שאינם תלמידי חכמים לתחיית המתים בזכות עצמם, עפ"י המובא במחזורים הקדומים בשם רבינו יחיאל מפאריז לפרש הפיוט של מוסף של יום א' דראש השנה - 'אטומים להחיות בטללי שינה' שהטל של תחיה לעתיד לבוא נעשה מהריר והרוק היוצא מפי התלמידי חכמים המנודדים שינה מעיניהם ובאפיסת כוחותם חוטפים תנומה על הספרים ומהרוק היוצא מפיהם בעת תנומתם מזה יעשה הקב"ה טל של תחיה, וממילא עמי הארצות אשר לא למדו באופן כזה מאין יהיה להם טל של תחיה, ורק בזכות תמיכתם בת"ח יזכו לה.

[אגב, הגה"צ ר' ישראל יעקב לובצ'נסקי זצ"ל הי"ד משגיח ישיבת 'אהל תורה' בברנוביץ' ייסר פעם את תלמידי הישיבה בתוכחה ואמר: כי לעת"ל יחיו עמי הארצות בזכות הרוק של התלמידי חכמים, ובעוונותינו הרבים בימינו הוא להיפך - אז אין די געדעכטע פינסטערע לחות פון אלע שנה ופירשיניקעס וואס זיי שפיינען אויס דערטרענקען זיך די בני תורה - בני התורה טובעים ברוק העב והסמך של השנה ופירשיניקעס...]

עפ"י הדברים האלה יתבאר אל נכון בדרך הדרוש מאמר הכתוב 'באר חפרוה שרים' - באר רומז על התורה כידוע, אותה חפרו תלמידי החכמים, 'כרוה נדיבי העם' - היינו שאף לנדיבי העם חלק בתורתם ע"י תמיכתם בממון בתלמידי החכמים, ובכרכי הים קוראים למכירה כירה (ר"ה טו). 'במחוקק', אמרו חז"ל (ביצה טז). חק לישראל דמוזני, ובעתנית ח: אמרו כי יתיב רחמנא שובעא לחיי הוא דיהיב, לכן מחוקק רומז לתחיית המתים, והיינו 'במשענותם' שנדיבי העם יזכו לתחיה ע"י הצדיקים אשר תמכו והחזיקו אותם בעוה"ז.

ובאותו ענין יצויין לדבר נורא שכתב הגה"ק מקאמארא ז"ע בספרו זהר חי (רעט): שאף שמלוי בריבית אמרו חז"ל שאינם קמים לתחיית המתים, מ"מ אם היה דבוק לצדיק

בפסוקי שירת הבאר בפרשתן כתיב (כא, יח) 'באר חפרוה שרים כרוה נדיבי העם במחוקק במשענותם', ובמדרשים הובא באופנים שונים לבאר ד'באר' הכוונה לתורה, והמשך הכתוב נתבאר באופנים שונים מי המה ה'שרים' נדיבי העם וכו'. ובמדרש אותיות דר' עקיבא השלם (נוסח א) נדרש 'במשענותם' אלו נביאים שהיו מחיין את המתים במשענותם כגון אליהו שהחיה את המת ואלישע שהחיה את המת שנאמר (מלכים ב ד, כט) 'ושמת משענתי על פני הנער'.

ובתלמודא דידן (פסחים טח). איתא אמר ר' שמואל בר נחמני א"ר יונתן עתידים צדיקים שיחיו מתים שנאמר (זכריה ה, ד) 'עוד ישבו זקנים וזקנות ברחובות ירושלים ואיש משענתו בידו מרוב ימים', וכתב 'ושמת משענתי על פני הנער'.

הצדיקים יחיו אלו שתמכו בהם

דבר פלא כתב רבינו הגה"ק מוה"ר ש'מבראהין ז"ע ב'שם אהרן' (ד): שמעתי מאחי הרה"צ מקאידינאו זצלה"ה, שפעם אחת אמר זקני הרה"צ ר' אשר מקארלין זצלה"ה לנכדו הוא זקני רבינו הגדול אדמו"ר מוה"ר שלמה חיים מקאידינאו זצלה"ה, אמור איזה דבר. אמר לו על מאמר רז"ל (פסחים טח). עתידים צדיקים שיחיו מתים, כתיב (מלכים ב ד, כט) 'ושמת משענתי על פני הנער', וכתב (זכריה ה, ד) 'איש משענתו בידו'. אמר שהיינו כל צדיק יחיה את אנשיו שהיו לו למשענת, תמכי אורייתא, וזהו 'איש משענתו', והנאהו. עכ"ד.

והנה בשמועה שלפנינו לא נתבאר מדוע הצדיקים יצטרכו להחיות את אלו שתמכו בהם והיו להם למשענת ומדוע לא יזכו לתחיה בזכות עצמם. וביאור הדברים נראה עפ"י דברי הגמרא (כתובות קיא): אמר ר' אלעזר עמי הארצות אינן חיים וכו', מקרא אחר אני דורש דכתיב (ישעיה כו, יט) 'כי טל אורות טליך וארץ רפאים תפיל' כל המשתמש באור תורה אור תורה מחייהו וכל שאין משתמש באור תורה אין אור תורה מחייהו, כיון דחזייה דקמצטער אל"ר רבי מצאתי להן תקנה מן התורה (דברים ד, ד) 'ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כולכם היום' וכי אפשר לדבוקי בשכינה וכו', אלא כל המשיא בתו לתלמיד חכם והעושה פרקמטיא לתלמידי חכמים והמהנה תלמידי חכמים מנכסיו מעלה עליו הכתוב כאילו מדבק בשכינה. עכ"ד הגמ'. הא קמן דעמי הארצות שאין משתמשים באור תורה לא יזכו לתחיית המתים, ורק אלו התמכין דאורייתא שההנו תלמידי חכמים מנכסיהם רק הם יזכו לה.

ונראה שדברי מרן אדמו"ר הזקן ז"ע מוסבים על עמי ארצות אלו שנתבאר שיקומו לתחייה רק בזכות תמיכתם בתלמידי חכמים, ועליהם נאמר עתידים צדיקים שיחיו מתים.

והדברים מפורשים בספרי הדרוש הקודמים, וכ"כ בספר אמרי יואב להגאון המפורסם ר' יואב מסאנטוב (לעמבערג תרי"ה) אשר נלב"ע בשנת תק"ע, וז"ל בדרוש ב: לזה כיוונו באמרם ז"ל עתידים צדיקים שיחיו מתים - כלומר שבזכותם יקומו עמי הארצות שהחזיקו אותם. וזהו שכתוב ואיש משענתו בידו, אותו שהושיע אותו להמציא

באהבה ובאמת, עליו נאמר עתידים צדיקים שיחיו מתים, ואף הוא יזכה לתחיה. ומה נוראים הדברים.

ומתקו דבריו התמימים של מח"ס 'עשר עטרות' שהקשה ממה שאמרו במתים שהחיה יחזקאל שעמדו כולם מלבד אחד שהלוח בריבית, ולכאורה הוא נגד דברי הרה"ק הנזכר, אמנם נראה לי בדרך אפשר שזה האחד לא היה דבוק בחייו בדבקות גמור לא ליחזקאל ולא לשום צדיק אמת, ויצדקו דברי הרה"ק. עכ"ד.

ונאמנו דבריו דהלא אמרו חז"ל דאותם המתים שהחיה יחזקאל היו מבני אפרים שיצאו ממצרים קודם זמנם, הרי שלא התבטלו למשה רבינו ע"ה, לכך לא זכה אותו אחד לתחיה יחד עם חבריו.

>>> המשך מעמוד א

ממקום גבוה מאשר שם שורש נשמתו, כנאמר בתפלה 'אלקי נשמה שנתת בי טהורה' כי באה ממקום הדבקות בו יתברך. וכאשר נטמא האדם בטומאת מת שמסתלקת ממנו חיות זו, אף אם ישוב ויטהר עצמו בקיום כל המצוות המטהרים ומקדשים, הלא המצוות המתקיימים מתוך השגת השכל מגיעות רק עד מקום שהשכל בא ומאותו מקום נמשך חיים ודבקות לאיש המקיימם, וא"כ היאך יזכה האדם לחדש בנפשו חיות דקדושה מאותו מקום עליון שנשפע בו בשעת יצירתו.

כיון שהגיע לפרשת פרה אדומה אמר לו הקב"ה וכו' זו טהרתו ולקחו לטמא מעפר שריפת החטאת, כי מצוה זו שהיא חוק שלא נודע טעמה וכל קיומה מתוך ביטול להשם יתברך בלא השגת השכל כלל, נתעלית למקום עליון מאד אשר שם רצונו יתברך, ומאותו מקום נמשך לטמא חיות חדשה ממקור החיים כאשר נשפע לו בעת יצירתו.

בזה יבואר מה טעם לעתיד לבוא יתגלה טעם פרה, כי בעת יקוים 'כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים' (ישעיהו יא, ט) ותהא כל מציאות האדם דבקה בהשם יתברך, אף אם ישיג טעם המצוה לא תגרע השגתו בקיום המצוה ולא תמנע אותה מלבוא עד למקום הגבוה ביותר, כי כל עצם השגת האדם לא תהא כמצויאות בפני עצמה אלא בביטול הגמור להשם יתברך המחיה הכל.

יעזור השם יתברך שנוכח לטהר עצמנו בכל מיני קדושות, וטהר לבנו לעבדך באמת באהבה ביראה ובשמחה, ונזכה לגאולה השלמה על ידי משיח צדקנו במהרה בימינו.

חוקת תשע"ז, רעוא דרעיון

לעילוי נשמת

החסיד המפורא ממניחי אבן הפינה לחברת בית אהרן דחסידי קוידניוב בארה"ב, הוויל ממון רב מכיסו לבנין בית מדרשו 'בית יוסף' בעיה"ק ירושלים תובכ"א, מסור כלב ונפש לדרכיה"ק נבג"מ

הר"ר אליעזר ב"ר אריה דוד ע"ה העללער מפארוכביץ' - ניו יורק

נלב"ע בשם טוב ו' תמוז תרס"ה ונטמן בחלקת אנ"ש בלונג איילנד

ת.נ.צ.ב.ה.

נדבת

ידידנו היקר

הרב אהרן אייזנשטיין הי"ו

להכנס כנו הבה"ח כמר צבי הירש ניי"ו

לעול תורה ומצוות

ולדגל הולדת הנכדה למזל טוב

יזכה לרווח רוב נחת מכל יוצאי חלציו

מכתב כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

לשבת התאחדות תלמידי ישיבתנו הקדושה

ערב שבת קודש לסדר 'אז ישיר ישראל' וגו', התשע"ו

השבת נועם הנשמות והשביעי עונג הרוחות - יאיר ויזרח ויופיע ויתגלה, בנפשות רוחות ונשמות אהובי היקרים והחביבים מבקשי השם ותורתו, ה"ה תלמידי ישיבתנו הקדושה ה' עליהם יחיו.

אשר אתין ומתכנשין ברעותא ובחדוא דליבא לשבת התאחדות הלבבות - כאיש אחד בלב אחד, בראשות רבותיהם ידידי נפשי הגאונים החסידים שליט"א.

ודבר בעתו מה טוב שמאת ה' היתה שההתכנסות תהיה בפרשת 'אז ישיר ישראל', המורה שעל ידי שירות ותשבחות לא-ל חי באחדות ובדיבוק חברים זוכים להיות כאיש אחד, שזהו 'שיר ישראל' בלשון יחיד. וזה עיקר תכלית ההתכנסות בשבת קודש להתעדן על ה' ולרוות מנחל עדניו השופע על בני א-ל חי בכל יום השבת, ועל ידי השיר והשבח מתרוממים הלבבות ונעשים כלי קיבול לקבל שפע אהבתו ויראתו אשר מנחילנו ברצון ביום שבת קדשו.

וידוע מה דאיתא בספה"ק ומובא בשם זקני מרן מוהר"א מקוידנינוב זי"ע על מה שדרשו רז"ל (שבת ק"ג.) עה"כ (ישעיה נח, ג.) 'ודבר דבר' - שלא יהא דיבורך של שבת כדיבורך של חול, ובודאי אין הכונה לדברים בטלים שלהם אין מקום כלל גם בימות החול, וכפי שדרשו רז"ל (יומא ט:.) עה"כ (דברים ה, ז.) 'דודברת בם' ולא בדברים בטלים, אלא כונת חז"ל הקדושים לדיבורי התורה והתפלה שגם בימות החול צריך האדם להתייגע כפי כוחו שיהיו כראוי וכיאות, ובשב"ק אותם התפלות ולימוד התורה והשירות והתשבחות הם באופן נעלה ומרומם יותר ויותר.

על כן אחי ורעי יקירי סעו לחיים ולשמחה ולשלום - צאו לקראת כלה לקראת שבת מלכתא, להתרומם עמה טפח וטפחיים להעלות הרצונות, המאוים, התשוקות, והשאיפות, ואל תהיו מהמסתפקים במועט, כי אם בקשו פניו תמיד לזכות שיביאכם המלך חדריו ותזכו להיות מרואי פני המלך, וכל מי שזכה לטעום כזאת מנועם ה', כל הבל העולם ותאוותיו כהבל ידמו בעיניו וכמר מדלי יחשבון.

מאד הייתי משתוקק להיות עמכם בפועל, אך בסיבת מסבב כל הסיבות נסתבב שנהיה יחד באחדות הלב והמות. ויהי רצון מלפני אביו שבשמים שתזכו לכל ברכאן דלעילא ותתא להמשיך עמכם ברכה לימי המעשה שאחריהם.

וברכה מיוחדת לתלמידי השיעור הגבוה אשר בעזרתו יתברך יזכו בקרוב להתעלות לשיבה גדולה, להוסיף ולילך בתורה ובעבודה באהבה וביראה ברום הצלחה.

כ"ד אוהבכם המעתיר בעדכם

ומברך אתכם בברכת שבתא טבא

(-)

אור צדיקים ישמור

אור העבודה בדרכי הצדיקים

הרה"ק ר' ברוך בן ד' יהושע יחזקאל פייבל ה'ברוך טעם' מליפנק זי"ע

יום ב' - ז' תמוז

הרה"ק ר' מאיר בן הרה"ק ר' אליעזר ה'אמרי נועם' מדז'קוב זי"ע

יום ג' - ח' תמוז

הרה"ק ר' צבי הירש בן ד' יצחק אייזיק מזידיטשוב זי"ע

יום ד' - י"א תמוז

הלומד תורה לשמה אינו משכח תלמודו

שח נכדו של ה'ברוך טעם' הרה"ק משינאווא. כי בסוף ימיו של זקנו הקדוש היה סגי נהור, והוא שמח על כך באמרו שנתקיים בו מאמר חז"ל 'אין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה' שכן עיוורונו בא לו מחמת רוב יגיעתו בתורה עד שנסתמא וסומא חשוב כמת. לכן עתידה תורה שתתקיים בו ובזרעו אחריו.

על אף שלא ראה, מכל מקום לא פסק פומיה מגירסא מתוך זכרונו המופלא, ואף המשיך להרצות את שיעוריו מדי יום ביומו, פעם התווכח עמו למדן פלוני בהבנת דברי הרשב"א, ביקש ה'ברוך טעם' שיביא את ספר הרשב"א וידייקו מתוך לשונו, ומתוך לשון הרשב"א עלה בבירור כי הצדק עם ה'ברוך טעם', ברם, היות שה'ברוך טעם' לא ראה, עקם הלמדן את דברי הרשב"א כך שיהיה ראייה לדבריו, מכיון שהוכיח הלמדן שהצדק עמו חלשה דעתו של הגאון, עד שקראו מקורביו ותלמידיו חיש לבנו הגאון ר' יהושע העשיל.

שאל ר' יהושע העשיל את אביו - ילמדנו רבינו מפני מה חלשה דעתך? הלא זה דרכה של תורה, זה בונה וזה סותר?! השיבו אביו - דע לך! קבלה היא בידי שכל הלומד תורה לשמה אינו משכח תלמודו, ואני למרות עיוורוני לא שכחתי מאומה ב"ה, וכעת שלא זכרתי כראוי את לשון הרשב"א הוברר לי למפרע כי לא למדתי תורה לשמה רח"ל, ועל זאת צערי!

ביקש ר' יהושע העשיל להביא את ספר הרשב"א והקריא אותם ככתבם בפני אביו וירא ה'ברוך טעם' כי לא שכח מדברי הרשב"א אפילו כמלא נימה ותחי רוחו.

מה ה' אלוקיך שואל - מעמך

הרה"ק ר' מאיר מדז'קוב אמר פעם: הפסוק אומר 'ועתה ישראל מה האלקיך' - אם רוצה אתה לדעת מה הקב"ה הוא, 'שואל מעמך' פרעג פון דיר - שאל את עצמך, והגביה ידו הק' ונענע באצבעות היד והפטיר - ווי אזוי - הכיצד?! כי אם איזה כח אני מנענע את ידי אם לא בכח חיות השי"ת המחיה אותי!

נפשי יצאה בדברו

הרה"ק ר' צבי הירש מזידיטשוב אמר פעם לרבו הרה"ק מלובלין, כי ברצונו לנסוע לרביה"ק הרבי ר' ברוך ממעז'בוז' לראות ולשמע את אמירת שיר השירים שלו בערש"ק, שהיתה כידוע מתוך דבקות עצומה ואיש בעולם לא הורשה להיות בחדרו הק' בעת אמירת שיר השירים. אמר לו הרה"ק מלובלין שיסע וכשיחזור יגיד לו האם יש מה לראות וכדאי לנסוע אליו.

בערש"ק בעת אמירת שיר השירים נחבא הרה"ק מזידיטשוב יחד עם רעהו בארון בחדר הק'. אך פתח הרר"ב באמירת שיר השירים, לא יכול היה החבר לעמוד בגודל הקדושה ומיד ברח מהחדר, אך הרה"ק מזידיטשוב נותר שם, וכשהגיע הרר"ב למילים 'נפשי יצאה בדברו' התעלף מרוב דבקות, והרגיש בזה הרר"ב ונגש לעוררו, לאחר שבת שב הרה"ק לרבו הק' מלובלין ואמר לו כי 'יש מה לראות' במעז'בוז', ואכן נסע הרה"ק מלובלין להרר"ב לשב"ק.